

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра мовної та психолого-педагогічної підготовки

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 053 «Психологія»
за освітньою програмою «Психологія»
на тему: **«Розвиток вольових якостей, що впливають на успішність**
навчання в закладах вищої освіти»

Виконавець:

студентка денної форми
навчання

Яланжи Руслана Русланівна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к. психол. н.

(науковий ступінь, вчене звання)

Пундєв Володимир Васильович _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Розвиток вольових якостей може значно покращити успішність навчання в закладах вищої освіти. Основні вольові якості, які можуть впливати на успішність навчання, включають такі, як самоконтроль, мотивація, волевиява, стійкість до стресу та управління часом.

Самоконтроль є ключовою вольовою якістю, яка допомагає студентам контролювати свої дії та здійснювати правильні рішення. Мотивація також важлива, оскільки студенти, які мають сильний внутрішній інтерес до навчання, здатні більше зосередитися на навчальному процесі та досягати кращих результатів.

Волевиява є ще однією важливою вольовою якістю, яка допомагає студентам дотримуватися своїх цілей та завдань, навіть якщо вони зустрічають перешкоди. Стійкість до стресу дозволяє студентам впоратися зі стресом та тиском, які часто виникають під час навчання в закладах вищої освіти. Управління часом допомагає студентам ефективно розподіляти свій час та пріоритезувати завдання, що забезпечує ефективніше використання навчального часу.

Об'єкт дослідження – вольові якості, що впливають на успішність навчання в закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – розвиток вольових якостей, що впливають на успішність навчання в закладах вищої освіти.

Мета дослідження – педагогічно обґрунтувати методичну систему розвитку вольових якостей, що впливають на успішність навчання в закладах вищої освіти. Визначена тема курсового дослідження зумовила необхідність вирішення таких завдань:

1. Проаналізувати поняття "вольові якості", розвиток вольової сфери.
2. Розглянути основні чинники, які впливають на рівень прояву вольових якостей.
3. Проаналізувати сучасні погляди на тему волі у психології.
4. Дослідити, як вольові якості впливають на навчання.
5. Визначити ступінь вольових якостей студентів.
6. Розробити та описати систему тренування вольових якостей.
7. Розробити систему психологічних тренувань для розвитку вольових якостей.
8. Перевірити рівень розвитку вольових якостей у студентів після проведення занять за розробленою методикою .

У процесі роботи використовувалися **методи** науково-педагогічних досліджень, адекватні меті й завданням: *теоретичні*: історико-теоретичний аналіз психолого-педагогічних джерел; *емпіричні*: педагогічне спостереження, анкетування, педагогічний експеримент, узагальнення даних, що дали змогу дослідити реальний стан проблеми.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел. Загальний об'єм роботи – 73 сторінки, робота проілюстрована 3 малюнками. Список використаної літератури містить 52 джерела.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми роботи, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, наукову новизну і методи дослідження.

У **першому розділі** «Теоретичне вивчення розвитку вольових якостей,

що впливають на успішність навчання в закладах вищої освіти» розкрито: поняття «вольові якості», розвиток вольової сфери, основні чинники, які впливають на рівень прояву вольових якостей, сучасні погляди на тему волі у психології, вплив вольових якостей на успішність навчання.

У другому розділі «**Практичний аспект розвитку вольових якостей для успішного навчання в закладах вищої освіти»** описує організацію дослідження та використані методи психодіагностики, аналіз та обговорення отриманих результатів дослідження проведеного серед студентської молоді.

ВИСНОВКИ

Проблема волі завжди хвилювала дослідників як у нас, так і за кордоном. Пошук шляхів формування та розвитку вольових якостей людей різного віку сьогодні є пріоритетним напрямком психології. Увага до цього питання зумовлена тим, що воля є однією з форм позитивного відображення дійсності і пов'язана з впливом особистості на навколишній світ. У психолого-педагогічних дослідженнях воля розглядається як спеціалізований "механізм управління", який контролює та сприяє перебігу діяльності, незважаючи на зовнішні та внутрішні перешкоди. Фундаментальна роль волі в життєдіяльності людини є загально визнаною. Водночас, тлумачення фахівцями феномену волі різняться. Одні автори розглядають волю як складну форму психічної діяльності, інші - як регулюючий аспект свідомості, особливу форму активності людини, активний компонент свідомості тощо.

Досі не існує чіткого переліку якостей особистості наміру. Часто плутають поняття "риси", "якості" та "здібності". Теоретичний аналіз цих понять з точки зору окремих, специфічних і загальнофілософських категорій дозволив зробити висновок, що спільним для цих понять є те, що вони характеризуються сукупністю властивостей, притаманних кожній особистості. Відмінність між цими поняттями полягає в тому, що риси особистості є значною мірою біологічними, тоді як властивості формуються в процесі соціалізації.

Риси особистості є основою для формування певних якостей. При цьому риси особистості не слід розглядати як математичну суму вроджених рис і виховних впливів середовища, а скоріше як результат взаємодії тих і інших. Між цими категоріями немає чітких меж, вони взаємопов'язані і можуть переходити одна в одну. Кожна риса має якісні характеристики, а кожна якість є поєднанням рис.

Насправді, умисна поведінка людини часто визначається взаємодією багатьох особистісних якостей, не тільки умисних, а й моральних. Таким чином, при характеристиці навмисної поведінки в рівняння входить синтетична властивість особистості, яку ще називають волею. Зокрема, до таких якостей відносяться безкорисливість, принциповість і мужність. На основі аналізу наукового матеріалу було визначено структуру основних вольових якостей, які є найбільш важливими в діяльності підлітків. Це цілеспрямованість, наполегливість, завзятість, рішучість, сміливість, ініціативність, самостійність, витримка та самовладання. Психологічна структура кожної з цих якостей складається з трьох важливих елементів: інтелектуального, мотиваційного та виконавчого. Інтелектуальний елемент проявляється у прийнятті рішень щодо цілей, способів і засобів діяльності.

На основі теоретичного аналізу проблеми було організовано дослідження рівня розвитку вольових якостей студентів першого курсу. 1 етап – констатуючий, метою якого було виявлення рівня розвитку вольових якостей студентів. Після

обробки результатів отримали такі дані: 8 студентів (7%) показали високий результат; 74 студенти (61%) – показали середній (достатній) рівень; 38 (32%) студентів мають низький рівень. Таким чином, за результатами досліджень, ми дійшли висновку, що рівень розвитку вольових якостей студентів недостатній, і потрібна робота над його формуванням.

На основі результатів проведеної діагностики було організовано та проведено другий етап експериментальної роботи – формуючий експеримент. На цьому етапі нами була розроблена і апробована корекційно-розвиваюча Система тренування вольових якостей «Вперед до мрії!», метою якої став підвищення рівня розвитку вольових якостей студентів.

Система тренування вольових якостей - це комплекс вправ та методів, спрямованих на розвиток вольових здібностей людини, таких як самодисципліна, самоконтроль, відповідальність, наступність і терплячість. Вольові якості допомагають нам досягати поставлених цілей та зміцнювати віру в свої можливості.

Система тренування вольових якостей базується на розумінні того, що воля являє собою не тільки психологічний процес, а й фізіологічну функцію мозку. Іншими словами, воля є складовою частиною нашої мозкової активності та може бути покращена та підсилена через спеціальні тренування та практики.

Тому, система тренування вольових якостей стала досить популярною в сучасному світі, як засіб для досягнення успіху в різних сферах життя, включаючи бізнес, спорт, освіту та особисте життя. Якщо ви бажаєте підвищити свій рівень самоконтролю та відповідальності, система тренування вольових якостей може бути корисним інструментом для досягнення ваших цілей та мрій.

Також було проведено тренінги для студентів 1 курсу для розвитку вольових якостей, наприклад, тренінг на тему «Розвиток вольових якостей: зосередженість, самоконтроль та цілеспрямованість». Мета: навчити учасників тренінгу розвивати вольові якості, необхідні для досягнення успіху в навчанні та житті. Під час тренінгу студентам прояснено поняття «вольові якості» та їх важливості для успіху у навчанні та житті. Проведено комплекс вправ на розминку, який допоможе учасникам зняти напругу та підготувати тіло до подальшої роботи. Далі розглянуто, що таке зосередженість та як вона впливає на успіх у навчанні та житті та проведено вправи для розвитку зосередженості: дихальні та медитаційні техніки, вправи на підвищення уваги та концентрації.

На III етапі дослідження студентам запропоновано діагностичні завдання для виявлення рівня розвитку вольових якостей були запропоновані студентам наприкінці експерименту. З цих спостережень можна простежити, що студенти, які займалися за новою методикою, мають значно кращі досягнення як у навчанні, так і в особистому житті. Найвищий бал заробили 59 студентів (49%), середній бал був у 37 студентів (31%), а низький бал був у 24 студентів (20%).

Студенти, які самостійно займалися за новою методикою, мають більший інтерес до засвоєння знань, вони більш розкуті під час занять, сміливо ставлять питання, не бояться експериментувати.

Підвищення рівня розвитку вольових якостей у студентів досягнуте за допомогою відповідної методики та систематичного тренування. Проведення тренінгових занять з розвитку вольових якостей та практикування студентами у вільний допомогло студентам збільшити самоконтроль, зосередженість та цілеспрямованість, що сприяє покращенню їхніх успіхів у навчанні та житті загалом. Важливо також заохочувати студентів до регулярного виконання вправ на

розвиток вольових якостей і навчати їх використовувати ці навички у практичному житті. Залежно від індивідуальних потреб та цілей студентів, можуть бути використані різні методики та вправи для досягнення максимального ефекту в розвитку вольових якостей.

Таким чином, мета та завдання дослідження є досягнутими.